

Hirviöiden iltapala

ULLA VIERTOLA

Hollantilainen kirjailija, kolumnisti ja näyttelijä Herman Koch aloittaa teoksensa varsin tutun tilanteen mehevällä kuvauksella. Virkaheitto historianopettaja Paul Lohman valmistautuu lähtemään illalliselle sellaiseen paikkaan, mihin hän ei haluaisi mennä, ja vielä sellaisten ihmisten kanssa, joita hän ei haluaisi tavata. Illalliskutsun on esittänyt Paulin veli Serge, huippupoliitikko ja melkein pääministeri. Paul Lohmanin sisarkateuden ja pakollisen, ahdistavan sukulaisläheisyyden ryydittämä vastenmielisyys on jotenkin tuttua ja tavallista, hyvin ymmärrettävää. Veli Serge ja hänen vaimonsa Babette ovat niitä ihmisiä, joille aina löytyy vapaa pöytä sellaisistakin huippuravintoloista, joihin tavalliset kuolevaiset joutuvat jonottamaan vähintään kolme kuukautta. Luulisi, että Paul ja hänen vaimonsa Claire olisivat tyytyväisiä ensiluokkaiseen palveluun, mutta Paulin kynnisyys ja kättyisyys ovat jo saavuttaneet niin neuroottisen tason, ettei mikään tässä maailmassa voi häntä enää tyydyttää.

Ravintolan tarjoama illallinen on tarkkaan harkittu, ensiluokkaisista raaka-aineista huolellisesti valmistettu elitistinen unelma sellaisille varakkaille, miellyttävälle ihmisille, jotka tahtovat elää oikein ja onnellisesti. Ravintolan tarjoama liha on peräisin eläimistä, joilla on ollut hyvä elämä, ja alkupalan vuohenjuusto on valmistettu vapaana laiduntavien kuttujen maidosta. Jokaisen tarjo-

tun ruokalajin taustalta löytyy perinteitä, aitoutta ja ravintolan eettistä valvotuneisuutta korostava tarina. Helmikanan rintafilee on kääritty saksalaiseen pekoniin, ja parfait on valmistettu käsintehdyistä suklaasta – kelpaa siinä veli Sergen leveillä maineellaan ja esiintyä suurena viinintuntijana. Paul-parka kärsii jokaisesta suupalasta ja lähes jokaisesta pöydässä lausutusta sanasta, mutta hänen kättyisyytensä syyksi ei voi kokonaan laskea ilmeistä luonnevikaa. On tapahtunut jotakin muuta, joka on horjuttanut noiden kahden perheen onnellisuutta, mielenrauhaa ja tavallista arkea. Se koskee perheiden teini-ikäisiä poikia, ja juuri siitä veli Serge tahtois i llan aikana keskustella.

Herman Kochin teoksen pääruokalajiksi hahmottuu etiikka. Hän aloittaa tarjoilun viijaamalla etiikan asemaan markkinointikeinona. Taustalla vaikuttavat mielikuvat hyvästä elämästä, joka saavutetaan oikeilla valinnoilla ja somistetaan aidoilla, perustaltaan eettisesti kestäville tuotteilla ja palveluilla. Aitouden ja eettisyyden todisteeksi kelpaa pelkkä markkinakoneiston sorvaama lause tai sana, sillä mielihyvän saavuttaminen ei saa olla liian työlästä tai vaikeaa. Mielellään meile saisi olla lasi konjakkia ”aidon” ranskalaisen juuston kera ja ”luomupihvi” onnellisen sonnin lihasta. Voimme toivoa, että elämästä kokonaisuutena tulee hallittua ja miellyttävää, kun noudatamme jotakin julkisuudessa esillä ollutta eettistä

Herman Koch
Illallinen
Siltala, 2012

virtausta. Koch ei kuitenkaan päästä meitä kaikesta pahasta, sillä hänen pöydässään tarjoilaan jälkiruokana raatoja. Hitaasti kiirehtien Koch kaivaa raadollisuuden esiin hahmojensa sisältä ja muuttaa heidät hirviöiksi. Voi melkein nähdä, miten heidän sormiinsa kasvavat terävät kynnet ja heidän silmänsä alkavat kiilua keltaisina.

Koch kattaa pöytänsä monia eettisiä kysymyksiä. Tarjolla on esimerkiksi aborttiin johtavia sikiöseulontoja ja rikoksista tuomittuja kuolemanrangaistuksia. Palanpainikkeena on iänikuinen kysymys siitä, mitä oikeastaan pitäisi tehdä niille hyödyttömille ihmisille, jotka eivät sopeudu nykyelämän vaatimuksiin vaan norkoilevat kodittomina kaduilla. Tekstin mustana pohjavirtana on tietoisuus eettisesti kestävien valintojen tekemisen vaikeudesta tai mahdottomuudesta silloin, kun vaihtoehtoja ei oikeasti ole tai ne ovat valitsijalle itselleen vahingollisia. Vastakkain asettuvat myös yksityinen ja institutionaalinen väkivalta: kuka saa lyödä ja kenet saa tappaa, ja missä tilanteessa oman käden oikeus on yhtä pätevää ja perusteltua kuin lakien avulla toteutettu. Koch tekee lukijalle selväksi, millaisia todella ovat nuo tavalliset, mukavat ihmiset, jotka oikein eletyn elämänsä kun-

niaksi ruokailevat hyvämaineisessa ravintolassa. Varsinkin veljesten vaimot, äitihirviöt, ovat valmiita tekemään nopeita ja varmoja eettisiä valintoja, kun vastakkain ovat heidän oman lapsensa etu ja jonkun kuoliiaaksi pahoinpidellyn, tuntemattoman juopon oikeudet. Valintojen perustelut ovat kestättömyydessään kammottavia, mutta kammottavinta on kuitenkin se, että lukijan on vaikea tosis-

saan kyseenalaistaa niitä.

Kirjan tapahtumat kiinnittävät vain yhteen ravintolailtaan, mutta nykyhetken vierellä Koch kuljettaa sujuvasti myös menneisyyttä Paul Lohmanin ajatuksissa ja muistoissa. Hiljalleen syvenevä tieto tapahtumien taustoista riisuu henkilöhahmojen naamiot, mutta korvaa ne toisilla. Keitä nuo luomuruokaa hotkivat hirviöt oikeastaan ovat, ja missä määrin

heitä edes voi pitää vastuullisina omista teoistaan ja valinnoistaan? Yllättävintä on kirjan lopussa toteutuva roolien vaihdos, kun eniten eettistä vastuuta omasta jälkikasvustaan on valmis ottamaan juuri se henkilö, jolta sitä olisi vähiten odotettu. Valitettavasti hän vain sattuu olemaan mukana hirviöiden kekkereissä, ja niissä on aina tapana syödä iltapalaksi joku omasta porukasta.

Epäonnistumisen polte

PEKKA WAHLSTEDT

Tuskin mitään pelätään nykyään enemmän kuin epäonnistumista. Onhan epäonnistuminen ja sen julkinen myöntäminen tehokkain tapa hankkia häviäjän leima otsaansa. Kuitenkin, kun asiaan syvemmin perehtyy, tajuaa että epäonnistumiset kuuluvat elämään. Eivätkä pelkästään kuulu, vaan ainoastaan epäonnistuneiden kokeiluiden ja arvausten avulla ihminen kehittää kykyjään ja – lopulta – onnistuu ja menestyy.

Aikamme ehkä suurimman teknisen keksinnön tehnyt Thomas Edison totesikin, että hän ei epäonnistunut kertakaan sähkölamppua kehitellessään, vaan vain löysi 10 000 tapaa, joilla lamppu ei ainakaan toimi – jokainen epäonnistu-

nut kokeilu oli yksi askel eteenpäin tunnelissa, jonka päässä loisti tuo kaikkien tuntema valolähde.

Tuuti Piippo ja Miika Peltola ovat saaneet kirjaansa tunnettua eri alojen suomalaisia uranuurtajia kertomaan omasta oikukkaasta ja mutkikkaasta tiestään menestykseen ja onnistumiseen. Kirjassa kertovat epäonnistumisistaan muun muassa Jari Sarasvuo, Mikael Jungner, Anneli Jätteenmäki, Anssi Kela ja Helena Ranta. Lisäksi kirjassa paljastetaan onnistumisensa historianlehdille saaneiden suuruuksien – Edisonista Louis Daguerreen ja Alexander Flemingiin – kulissien takaiset epäonnistumiset.

Ihminen ei ainoastaan opi

Tuuti Piippo & Miika Peltola
Kantapään kautta
Kirja rohkeista
epäonnistumisista
Tammi, 2012

edeltävistä epäonnistumisista, vaan onnistumiset syntyvät usein suoraan virheistä ja vahingoista. Sattuma oli esimerkiksi penisilliinin äiti. Fleming löysi ihmelääkkeen huomattessaan, että homesieni oli saastuttanut yhden hänen vanhoista koeviljelmistään. Daguerre taas oli yrittänyt turhaan kehittää valokuvia jo vuosien ajan, mutta sananmukaisesti yhdessä yössä löysi valokuvauksen tekniikan salaisuuden – vahingossa kaatuneen hopeapurnukan höyryistä.